

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Statsministeren kender mig godt nok til at vide, at jeg selvfølgelig går ind for, at ret skal være ret. Det er rigtigt, at der ikke konkret står på side 12 i handlingsplanen, at det skal være lovgivningsinitiativer. Det er jeg enig i. Men det, jeg gjorde ophævelser over, var, at intentionen i hele handlingsplanen går videre end det, som statsministeren kan få sig selv til at sige vi nok kan klare at lave til efteråret. Handlingsplanen taler jo om, at vi skal finde ud af at afprøve nogle ting, sådan at de kan anvendes generelt. Ministrene har skrevet under på, at man skal finde på initiativer, som kan anvendes generelt.

Det er, om jeg så må sige, måske lidt svært at forstå, at man med de ord kan afvise lovgivningsinitiativer, når der faktisk i en handlingsplan begået af parlamentarikere og ministre står, at man skal finde på tiltag, som kan anvendes generelt. Når nogen kan have forstået det derhen, at det måske også kunne betyde lovgivningsinitiativer og derfor i hvert fald presser på, at sådan skal det forstås, håber jeg til gengæld også at jeg har statsministerens forståelse for, at sådan kan man læse det, der står. Det har jeg valgt at gøre, og det vil jeg arbejde ud fra, og det håber jeg der er andre med mig der vil gøre. Så kan det godt være, at vi kan få noget, der er bedre ud af det til efteråret, end det oprindeligt var tænkt, da vi gik ned her med hver vores ordførelse i dag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Det Politisk-Økonomiske Udvalg. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 84:

Forslag til folketingsbeslutning om en handlingsplan for de videregående uddannelser og forskningen.

Af Frank Jensen (S) m.fl.
(Fremsat 23/5 89).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Vi vil gerne i regeringen sige tak for dette oplæg til debat om de videregående uddannelser og forskningen. Vi er på en lang række punkter enige med forslagsstillerne. Hvis man skal sammenfatte vores synspunkter, kan det gøres på følgende måde:

Vi er næsten enige i tre af de fem punkter og en hel del enige i et af de sidste to, og så er der ét, hvor vi er meget uenige.

Lad mig tage det sidste først. Vi er meget uenige i, at der i alle studier skal indbygges et obligatorisk udlandsophold som led i uddannelsen. Det mener vi er at gå over gevind. Der kunne være nogle, der havde en god begrundelse for helst at ville være fri for det. Det kan også være, at der var udenlandske lærere i Danmark, som man kan blive inspireret af. Derfor mener jeg, at det afgørende må være, at uddannelserne og forskningen er et led i et internationalt samfund, et internationalt forskningsmiljø, og ikke, at den enkelte elev med djævelens vold og magt skal tilbringe en vis tid i udlandet.

I øvrigt viser det sig, hvis man læser bemærkningerne til punkt 5, at det kun er overskriften, den er gal med, for når man læser teksten, er den jo inderligt fin. Der står nemlig, at vi skal gøre udlandsophold til en integreret del af de videregående uddannelser. Ja, det skal vi nemlig. Vi skal give meritoverførelse for studieophold i udlandet, og vi skal sørge for at nedbryde den institutionelle protektionisme, sådan at det bliver naturligt at kombinere indenlandske og udenlandske studier. Hvis man ser bort fra overskriften og bare læser teksten, har jeg ikke meget at indvende mod det, der står.

Det andet punkt, hvor der er nogen uenighed, er selvfølgelig punkt 1, der vedrører adgangsbegrænsningen. Uenigheden går dels på spørgsmålet om, hvor realistisk det er at love fri adgang, men også på de betragtninger, der er om økonomien i en sådan foranstaltning.

[Undervisnings- og forskningsministeren]

Regeringen ønsker bestemt også fri adgang så mange steder som muligt og især på områder med gode beskæftigelsesmuligheder, men vi har f.eks. ingen illusioner om, at der kan blive fri adgang på jordemoderstudiet, så længe der melder sig ti gange så mange, som der er brug for. Jeg har fra denne talerstol for mange år siden udtalt mit synspunkt vedrørende fødselsraten her i landet, men så længe folk ikke lytter til det, har vi altså ikke brug for flere jordemødre.

Med hensyn til læger og tandlæger forholder det sig ligesådan, og disse uddannelser har det tilfælles, at de er uendeligt kostbare, og de er meget specielle sådan at forstå, at de i hovedsagen retter sig imod ét bestemt job, og den dyre del af disse sundhedsuddannelser er jo den kliniske del, som er endnu mere specielt rettet mod ganske bestemte funktioner. Jeg forstår godt, at de amtskommuner, som skal sørge for den kliniske del af uddannelsen, ikke vil have ret mange flere, end de mener de har brug for på længere sigt.

Vi beder heller ikke postvæsenet og DSB og SAS om at ansætte alle de ansøgere, der melder sig, når man opslår ledige stillinger. På samme måde kan man måske heller ikke bede det danske sundhedsvæsen om at ansætte alle dem, der kommer og vil være sygeplejersker, læger, tandlæger, eller hvad det nu er. Disse uddannelser har jo det tilfælles, at i en del af uddannelsesperioden er man ansat, og det er det, jeg synes giver en speciel problemstilling.

Det samme gælder i øvrigt dyrlægeuddannelsen og datalogiuddannelsen, som jeg da gerne vil have fri adgang på, men vi kan ikke skaffe lærere, og man er jo også nødt til at tage hensyn til, om det overhovedet praktisk kan lade sig gøre med denne frie adgang.

Jeg er også nødt til at sige, at det vil koste mere end 700 mio. kr. at afskaffe adgangsbeholdningen, og jeg bliver nødt til at tage afstand fra sætningen i de indledende bemærkninger, som lyder:

»Afskaffelse af adgangsbeholdningen over en kort årrække må således anses for at være en udgiftsneutral foranstaltning.«

Det mener jeg ikke er rigtigt. Afskaffelse af adgangsbeholdning vil være en særdeles kostbar foranstaltning, og så længe vi har det dagpenge-system, vi har, vil det også være en foranstaltning, som absolut ikke vil begrænse arbejdsløsheden. Vi risikerer, at det vil forøge ar-

bejdsløsheden. Vi må desværre erkende, at nogle af disse lange uddannelser har en tendens til at låse folk fast i bestemte bånd, hvor man straks fra eksamensbordet går ud i et dagpenge-system, som yderligere fastlåser én i den samme bånd, og derfor har vi alt for mange højtuddannede arbejdsløse. Det er jo så tragisk, at arbejdsløsheden blandt færdiguddannede humanister i gennemsnit ligger over den gennemsnitlige arbejdsløshed her i landet, og det er da et trist resultat af mange års studier. Hvad ville Holberg ikke have sagt? Hvis han havde vidst det, dengang han skrev Erasmus Montanus, havde han virkelig kunnet lægge Montanus' lillebror Jacob nogle kvikke bemærkninger i munden om, hvad egentlig de studier skulle gøre godt for.

Så nogle positive bemærkninger, og det er egentlig dem, jeg mest har på hjerte. Jeg kan i vidt omfang tilslutte mig det problemkatalog vedrørende den offentlige grundforskning, der er anført i de indledende bemærkninger, og jeg kan tilslutte mig en lang række af de bemærkninger, der er anført til punkt 2, 3 og 4 i øvrigt. Jeg er enig i betragtningerne om undervisningskvalitet og også enig i den støtte, som Socialdemokratiet her giver til det arbejde, der jo især blev startet i Det Naturvidenskabelige Faglige Landsudvalg.

Der er vigtigt, at vi støtter disse initiativer. Der er en række læreanstalter og universiteter, som på egen hånd har taget initiativer for at forbedre undervisningskvaliteten, reducere studietiden og især for at tage mere hånd om de studerende i starten, lige når de er kommet ind ad døren. Det er vigtigt, at vi støtter disse bestræbelser. Det prøver vi også at gøre, alt hvad vi kan i Undervisningsministeriet, men jeg skal da blankt indrømme, at jeg gerne vil have nogle flere penge at støtte det med, men vilkårene er jo, at vi skal prøve at få så mange igennem som muligt for de penge, vi har.

Jeg er også enig i, at underviserne ofte har det, som forslagsstillerne kalder »manglende pædagogiske kvalifikationer.« Det er en kendsgerning, og det har måske altid være universiteternes og de højere læreanstalters – især universiteternes – bannermærke, at man sandelig godt kunne være ansat på et universitet uden at have begreb skabt om undervisning. Tidligere var det tilsyneladende nærmest en sport for nogle at være så arrogante som muligt i deres

[Undervisnings- og forskningsministeren]

undervisning, fordi det var et led i den akademiske optræning, at man kunne da selv finde ud af det, man skulle sandelig ikke hjælpe folk for meget; det var et frit studium. Jeg vil gerne være med til at pille lidt ved den tradition. Det vil universitetslærerne også gerne, og det vil de faglige landsudvalg også gerne være med til. Så det gælder om at skubbe på og opmuntre alle de initiativer, der er i gang. Hvis forslagsstillerne har yderligere forslag til initiativer, lytter jeg meget gerne.

Der er for øvrigt et forslag, nemlig om pædagogisk efteruddannelse af lærere. Det har været drøftet mange steder – også i universitetsaviserne – hvor meget det hjælper med obligatoriske pædagogiske kurser.

Der er også det problem, at hvis vi tilbyder disse kurser, risikerer vi, de bliver søgt lige netop af dem, der ikke har brug for dem, og som i forvejen er bevidst om problemet. Men omvendt: Hvis vi siger, at disse kurser kun skal være for de dårlige undervisere, får vi derved en slags udnævnelse af dårlige undervisere, og deltagelse i kurserne bliver således en slags stempel: Man får et bevis for, at man er en dårlig underviser.

Det er lettere sagt end gjort, men en model må kunne findes. Jeg tror, at frivilligheden, altså tilbudet til lærere, der har lyst, må være den vej, vi skal gå. Hvis vi så har nogle lidt mere myndige institutbestyrere alle steder, kunne det jo være, at det netop var denne institutbestyrer, som skulle give et faderligt råd til nogle af de ansatte om at deltage i et sådant kursus. Derved ville man også kunne give et svar til de studerende, der klager over dårlig undervisning – man kunne henvise dem til at tale med institutbestyreren om det, som igen havde mulighed for at tage en samtale med de lærere, som er problemet.

Vi kan ikke afvise dette problem. Jeg er glad for, at forslagsstillerne blankt erkender, at vi ikke kan afvise det. Jeg er glad for det skub, som sagen yderligere får hermed.

Jeg er også glad for, at forslagsstillerne gerne ser forsøg med styrelsesloven, og at man gerne ser længere semestre og kortere eksamensperioder for derved at få en bedre udnyttelse af lokaler, apparatur og lærerkræfter. Jeg kunne ikke have sagt det bedre selv, og jeg er meget glad for den erklæring.

Jeg mener også, det er rigtigt, at vi skal have en fleksibel opbygning af studierne, som kan give mulighed for afstigning og påstigning i løbet af et uddannelsesforløb. Jeg tillader mig at tage det som en stiltiende tilslutning til den udvikling, der er i gang på en række fakulteter med hensyn til etablering af bacheloruddannelsesforløb.

Så er der nogle interessante betragtninger i bemærkningerne til punkt 4 om denne gamle såkaldte UFA-norm, altså 50-40-10-reglen, eller hvad den nu blev kaldt, dette med, at man altså havde en vis procentdel af tiden afsat til undervisning, en vis procent til forskning og en vis procent til administration.

Jeg forstår det sådan, at forslagsstillerne efterlyser en genindførelse af sådanne normer. Jeg forstår, at man gør det, fordi man siger, at staten mangler et redskab til at øge undervisningen i kortere eller længere perioder. Så anbefaler forslagsstillerne, at der kommer et udspil om en fleksibel og mere utraditionel norm-sætning af undervisnings- og forskningsbalancen, som skal sikre en bedre udnyttelse af de fysiske rammer og apparaturet.

Hvis jeg forstår det rigtigt, er jeg meget langt enig med hensyn til målet. Måske er midlet ikke det rigtige. Den model, jeg forestiller mig, går ud på, at man i stedet for at genindføre en norm siger til institutionerne: Det er jeres ansvar, at den samlede arbejdsbyrde på det enkelte institut til enhver tid fordeles i overensstemmelse med de behov, som de studerende har, og i overensstemmelse med de muligheder, der er for at få mest mulig forskning ud af forskningsressourcerne!

Dermed mener jeg f.eks., at hvis der på et institut er lærere, som har stærkt rutinepræget undervisning som f.eks. latinundervisning på et teologisk fakultet, skal denne latinundervisning ikke udløse tre timers forberedelse, fordi alle ved, at der ikke er tre timers forberedelse til en latintime – så meget forandrer faget latin sig nemlig ikke. Andre eksempler kunne nævnes. Det vil sige, at når man leder og fordeler arbejdet, skal der altså tages hensyn til den reelle undervisningsbelastning, fag er forskellige, forskningsprojekter er forskellige, og lærere har forskellige perioder i deres ansættelsestid – visse perioder, hvor de virkelig er i gang med et forskningsprojekt, som gør, at de bør have mindre undervisning, og så er der andre perioder,

[Undervisnings- og forskningsministeren]

hvor de til gengæld kan tage mere undervisning.

Jeg tror, det er vigtigt, at vi får understreget dette ansvar for at lede og fordele arbejdet og får understreget det over for ledelserne på de enkelte institutter. Det tror jeg er bedre end at genindføre en norm. Men jeg er som sagt helt enig i den målsætning, der her stilles op.

Jeg håber, at dette var en nogenlunde positiv modtagelse. Jeg ønskede i hvert fald at være positiv. Jeg synes, det er et godt oplæg, og det giver nogle meget vigtige meldinger fra landets største parti.

Helle Degn (S):

Forslaget fra Socialdemokratiet ønsker at melde om nye tider. Fri adgang til alle videregående uddannelser skal efter vores opfattelse etableres over en 3-årig periode. Det er Socialdemokratiets bud på afviklingen af ventelisterne for de unge til de videregående uddannelser. Det er efter vores opfattelse for dårligt, at 12.800 unge blev afvist sidste år og i år muligvis flere, og regeringen sidder imedens med hænderne i skødet.

I 1960'erne og 1970'erne var det den nuværende undervisningsministers store slagnummer i den uddannelsespolitiske debat, at der naturligvis måtte være fri adgang til alle uddannelser. Socialdemokratiet sagde dengang: Adgangsregulering grundet opgavens uoverskuelige omfang. Nu vil vi gerne markere, at nu skifter vi spor, og det gør vi med de erfaringer, vi har fået i årene, der gik. Det gør vi, fordi vi er blevet klogere, og det synes vi også man skal tage ved lære af.

Vi synes, at opgavens omfang i dag ser ud til, at det er muligt, og i hvert tilfælde er det klogt, nu at få satset på at få givet de unge en aktiv investering i deres ungdomsår i uddannelsessystemet. Ventelisterne må efter vores opfattelse væk. Alle, som vil gøre en indsats for at gøre Danmark dygtigere, skal opmuntres til det som et led i at få gang i 90'erne. Derfor er dette forslag en del af vores samlede forslag om »Gang i 90'erne«.

De spørgsmål, som straks melder sig, er, om alle unge ikke vil vælge fag, som har ringe beskæftigelsesudsigter.

Undervisningsministeren var også selv inde på det spørgsmål. Det tror vi ikke. Vi ser nemlig mindst tre argumenter imod den antagelse, for

vi tiltror de unge et klogt uddannelsesvalg. Vi synes, de unge vælger meget bevidst i forhold til, hvad der på længere sigt er af beskæftigelsesmuligheder. Vi mener faktisk også, at en faglig kvalificering uddannelsesmæssigt skaber en højere grad af personlig fleksibilitet og omstillingsevne, som på længere sigt både er en fordel for den enkelte unge og for samfundet.

Vi mener, at kravet til alle uddannelser i netop disse år må være: Pas på fagforsnævringen. Derfor var undervisningsministerens bemærkninger om Erasmus Montanus selvfølgelig underholdende og gode nok. Det eneste, der er at sige til det, er bare, at man kan godt forstå Erasmus Montanus' bemærkninger dengang, for det eneste, man kunne, når man havde studeret så længe, var også kun en enkelt sag, et enkelt fag. Her var det f.eks., om man blev klog alene udi et meget snævert område i teologien. Det var ikke klogt, og det er ikke det, vi siger nu. Det er ikke det, der er budet til uddannelsesinstitutionerne nu, og det er det, der er kravet fra vores side.

Næste spørgsmål er: Hvad koster det? Undervisningsministeren var også inde på det. Afskaffelsen af adgangsbegrænsningen vil betyde en merudgift, siger vi lige ud i forslaget, på 700 mio. kr. til undervisning og uddannelsesstøtte og en merudgift på 150 mio. kr. til forskningen. Men den udgift kan vi fint finansiere via den ressourceomflytning, der vil ske ved et mindsket behov for passiv arbejdsledighedsdagpengeudbetaling eller kontanthjælp. Samfundet vil spare 1,3 mia. kr. i passiv støtte mod en investering på 850 mio. kr. som en aktiv uddannelsesinvestering. Danmarks problem nr. 1 i de kommende år vil være og er den store arbejdsløshed og det svage uddannelsesmæssige niveau.

En kæmpevoksenuddannelsesindsats skal sættes i værk og bliver et hovedtema i sommerens debat, og derfor har vi også gerne villet fremlægge vores signaler. Vi tror, det er vigtigt for at fastholde den danske levestandard, at der gives et betydeligt uddannelsesmæssigt løft.

Internationalisering var undervisningsministeren inde på. Jeg synes, at undervisningsministerens bemærkninger til forslaget overordnede tekst var ganske rigtige. Vi deler selvfølgelig den opfattelse, der også er undervisningsministerens, at det drejer sig om, at vi får internationaliseret uddannelserne, at de unge har mulighed for meritoverførsler, at det ikke er et handi-

[Helle Degn]

cap, men at det er et plus. Der er mange udmærkede, fornuftige argumenter i bemærkningerne til vores forslag, som undervisningsministeren også citerede.

Konsekvenserne af regeringens politik viser sig nu efter vores opfattelse stadig tydeligere. Der er både tale om en fejlslagen økonomisk politik og en fejlslagen uddannelsespolitisk investering og satsning. Det mener vi regeringen skal rette op på. Det bliver der absolut mulighed for under sommerens forhandlinger, og Socialdemokratiet vil gerne med dette forslag give gode ord og bemærkninger med på vejen. Vi håber, det kan blive inddraget i sommerens videre debat.

Eva Møller (KF):

Også jeg vil gerne indlede med at sige tak til Socialdemokratiet for et forslag, som jeg finder der er mange positive elementer i. Når jeg gør det, er det, som fru Helle Degn også selv bemærkede, fordi Socialdemokratiet på en lang række felter er blevet klogere eller har skiftet standpunkt, hvordan man nu vil udtrykke det.

Jeg vil gerne sige, at jeg har oplevet, at i perioden, siden vi fik en anden regering end den, der var, skal vi sige tradition for i Danmark, er såvel regeringspartierne som oppositionspartierne blevet klogere.

Man kan i en lang række henseender fuldt ud se, hvilke partier der skal betale regningen for de forskellige forslag, og i øjeblikket er det altså bl.a. Det Konservative Folkeparti, som skal være med til at betale regningen. Derfor er vi måske lidt mere tilbageholdende med udgiftskrævende forslag, mens Socialdemokratiet, der ikke lige nu skal betale regningen, gerne vil være med til udgifterne. Jeg tror, at begge sider af salen har lært meget i disse år, og det vil jeg da gerne kvittere for at jeg har bemærket.

Jeg skal sige, at jeg kan være helt enig med undervisningsministeren i hans bemærkninger om de forskellige punkter, og at vi i Det Konservative Folkeparti har det på samme måde med de enkelte punkter, som ministeren har det.

Hvis jeg skal tage punkterne et ad gangen og kommentere dem, vil jeg gerne sige om det første punkt i planen – som handler om, at adgangsbegrænsningen skal ophæves – at i Det Konservative Folkepartis uddannelsespolitiske program står der, at der principielt bør være

fri adgang for kvalificerede ansøgere til alle videregående uddannelser. Men så kommer der en tilføjelse, som vi lægger megen vægt på, og derfor vil jeg naturligvis også tage den med her i dag: Beskæftigelsesmæssige eller kapacitetsmæssige hensyn kan gøre adgangsbegrænsning nødvendig.

Vi mener stadig, at der principielt bør være fri adgang, men der kan altså være visse begrænsninger. Socialdemokratiet lægger – sådan læser jeg i hvert fald planen og forstod også de ledsagende bemærkninger – op til, at alle skal kunne komme ind præcis dér, hvor de gerne vil, og dér siger vi helt klart fra.

Vi er langt mere indstillet på at finde en løsning, hvor vi kunne sige, at vi skulle skaffe uddannelsespladser til alle, men så måtte de unge også i et vist omfang både være indstillet på at rejse og på at flytte fra den ene ende af landet til den anden – større er Danmark ikke. Jeg undrer mig over, at man fra Socialdemokratiets side synes, at dette er en umulighed, samtidig med at man gerne vil have et internationalt element ind i alle studier. Man kan altså godt tage til udlandet, men ikke fra Øst- til Vestdanmark eller fra nord til syd.

De unge må også efter vores mening være indstillet på at tage en beslægtet uddannelse, hvor beskæftigelsesmulighederne er lidt bedre. Jeg bemærkede fru Helle Degns bemærkning om, at de unge valgte klogt. Til en vis grad er jeg enig, men jeg kan også se på tallene, som Socialdemokratiet selv har optrykt, at der jo er ledige pladser nogle steder, og det vil sige, at så klogt vælger de altså ikke, så de vælger at gå hen et sted, hvor der er en ledig plads.

Det Konservative Folkeparti undrer sig også lidt over, at man siger, man vil styrke forskningen og vil være kvalitetsbevidst over for uddannelserne, når man samtidig siger, at uddannelserne skal være mindre fagspecialiserede. Jeg ved ikke præcis, hvad der ligger i ordene, men jeg vil gerne sige, at for os er det et klart krav, at de videregående uddannelser, som skal lede frem til de højeste niveauer, må have lov at være fagspecialiserede. Vi kan ikke blive ved med hele livet igennem at uddanne folk til alting. På et eller andet tidspunkt må man træffe en beslutning om, hvilken uddannelse man vil have. Vi kan ikke uddanne folk, så de er læger og teologer og jurister på én gang. Jeg tror heller ikke, at det er så bredt, Socialdemokratiet forestiller sig det.

[Eva Møller]

Jeg vil gerne sige, at for os er det et krav, både at uddannelserne skal have en rimelig kort længde – som det vist hedder på moderne dansk – og at de samtidig skal lede frem til de højeste niveauer, og så kan man altså ikke kombinere alt muligt inden for den samme uddannelse.

Når det er sagt, vil jeg gerne sige, som ordførerne for de øvrige partier er klar over, at Det Konservative Folkeparti er varm tilhænger af kombinationsuddannelserne, og vi er også varme tilhængere af bacheloruddannelserne som afstigningsmulighed. Men vi vil ikke lade det være den eneste mulighed.

Vi kan ikke gå ind for, at der tvangsmæssigt skal pålægges alle unge et år i udlandet. Vi mener, at det er at nedvurdere de videregående uddannelser at tro, at der altid et eller andet sted i udlandet findes et halvt eller et helt år, som ganske automatisk passer til at give de unge en videregående uddannelse, som kvalificerer til de højeste niveauer. Det kunne godt tænkes, at det ikke var muligt at finde den slags uddannelser i udlandet.

Princippet om, at uddannelserne skal være internationale, at der skal være meritoverførsler osv., er vi helt indstillet på. Vi kan også tilslutte os de øvrige tre punkter, idet jeg dog skal sige, at vi selvfølgelig har nogle reservationer af den slags, som vi plejer at have omkring styrelsesloven, hvor vi ikke er helt enige, men det er jo gammelkendt stof. Vi lukker gerne op for forskning og for en mere moderne styrelsesform.

Jeg skal også henvise til, at regeringen har lagt et forslag frem om bedre kvalitet og ressourceudnyttelse i de højere uddannelser.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg vil gerne sige tak til fru Eva Møller for bemærkningerne om, at det er glædeligt, at Socialdemokratiet bevæger sig. Ja, og det synes jeg bestemt også.

Jeg synes så også, at regeringspartierne burde bevæge sig i stedet for at fastholde fortidens løsninger og fortidens modeller og fortidens, hvad skal jeg sige, horisonter. Det er der brug for lige nu, fordi vi står med 12.800 unge i år, og vi kommer også til det om et år og måske endnu længere tid frem, og derfor er der brug for, at vi nu skifter signaler. Vi kan ikke tillade os at tabe en ungdomsgeneration på gulvet.

Fru Eva Møller siger, at det måske er farligt at lukke alle ind. Jeg tror, at det er utrolig vigtigt nu at skifte markant. Det, de siger til os fra erhvervslivet, og det, de, som planlægger, siger til os, er jo, at nu skal vi have et bredere indhold i de forskellige uddannelser, vi skal forlade Erasmus Montanus-horisonten, og vi skal give folk nogle bredere og bedre kombinations- og overførselsmuligheder.

Fru Eva Møller hænger stadig væk fast i den dér misforståelse, at vi vil uddanne jurister og teologer osv. inden for den samme uddannelse. Nej, det er ikke det, Socialdemokratiet siger. Det, vi siger, er, at det er utrolig vigtigt, at fagspecialisering ikke sker på et for tidligt tidspunkt, og at specialiseringen ikke er for hård.

Så siger fru Eva Møller, at jeg siger, at de unge vælger klogt. Ja, jeg vil fastholde, at de unge vælger klogt. De unge er udsat for en utrolig hård central styring fra regeringens side, efter hvad regeringen mener er opportun beskæftigelse og ikke opportun eller mulig beskæftigelse.

F.eks. har regeringen den opfattelse, at der ikke er beskæftigelsesgrundlag inden for den offentlige sektor, hvorefter en lang række uddannelsesinstitutioner bliver begrænset i antal pladser. Det, synes jeg, er en sådan kortsynet central styring, som er uacceptabel. Derfor vil jeg fastholde argumentet om, at de unge vælger klogt.

(Kort bemærkning).

Eva Møller (KF):

Jeg skal sige til fru Helle Degn, at jeg mener ikke, at det er korrekt, at de borgerlige partier – eller i hvert fald Det Konservative Folkeparti – ikke også har ændret synspunkter på disse felter. For nogle år siden ville det have været utænkeligt i hvert fald i Det Konservative Folkeparti, men jeg tror såmænd også i de fleste andre partier herinde, at vi varmt ville have tilsluttet os f.eks., at de højere læreanstalter skulle tilbyde bacheloruddannelser. Og jeg vil gerne sige, at jeg har heller ikke opfattet oppositionen som de mest varme tilhængere af, at de videregående uddannelsesinstitutioner skulle tilbyde bacheloruddannelser.

Jeg kan også erindre en række kritiske spørgsmål til ministerens bekendtgørelser, da der blev lavet kombinationsuddannelser på det humanistiske fakultet, hvor man mente, at nu

[Eva Møller]

slog man de humanistiske uddannelser i stykker, fordi man kombinerede med alt muligt mærkeligt.

Derfor vil jeg gerne sige, at de nuværende regeringspartier er præcis og nøjagtig lige så kreative og tænker lige så anderledes og nyt, som de socialdemokratiske politikere gør.

Med hensyn til spørgsmålet om central styring og dirigering er det da glædeligt, at fru Helle Degn slet ikke vil dirigere og styre, men bare lukke alle ind. Jeg skal så henvise til, at i de utrolig mange år, hvor Socialdemokratiet havde regeringsmagten, lagde man også regler frem for, hvor mange unge der måtte optages på de videregående uddannelser, i kraft af den almindelige, generelle adgangsbegrænsning, som blev indført af en socialdemokratisk undervisningsminister, men også længe før den tid var der adgangsbegrænsning til f.eks. Tandlægehøjskolen og Danmarks Tekniske Højskole, for jordemødre og sygeplejersker osv. Så jeg synes ikke, man her skal stille sig an, som om man er fuldstændig hvid og aldrig har kendt til den form for dirigering i Socialdemokratiet.

Jeg vil også gerne fastholde mine bemærkninger om, at jeg ikke ser det store problem i et land af Danmarks størrelse ved, om man skulle flytte sig fra Øst- til Vestdanmark, fordi man ikke kunne få en humanistisk uddannelse ved Københavns Universitet, så man skulle tage til Århus for at få den.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg er nødt til at gøre en bemærkning til fru Eva Møller om Socialdemokratiets holdning til bachelorgraden og -institutionen, som regeringen jo har kørt frem med. Vi har den opfattelse, at bachelorgraden er fin nok, hvis det alene er en afstigningsmulighed; men vi synes absolut ikke, at bachelorgraden er fin nok, hvis det bare er en smart metode til at flytte adgangsbegrænsningen 3 år. Det synes vi er i bund og grund uhensigtsmæssigt og ressourcemæssigt på alle måder uacceptabelt for samfundet.

Så vil jeg sige med hensyn til de mange år, hvor Socialdemokratiet har siddet med regeringsmagten, at jeg synes, man skal hæfte sig ved, at Socialdemokratiet nu meget åbent og fair går ud i debatten og siger: Dengang havde vi de synspunkter. Vi mente, det var en rigtig måde at administrere på, fordi det var meget

store ungdomsårgange, vi opererede med. Der var økonomisk meget vanskelige vilkår, derfor valgte vi de løsninger. Nu siger vi: Vi mener, at vi nu skal skifte signaler.

Det synes jeg ikke fru Eva Møller skulle beklage. Jeg synes tværtimod, at vi skulle være enige om, at nu må vi skifte signaler, fordi vi er blevet klogere. Vi kan se, det er mere hensigtsmæssigt både for den enkelte unge og for samfundsøkonomien – ja, vi kan ligefrem samfundsøkonomisk tjene penge på at sørge for, at folk får en god uddannelse, og at de får den i deres ungdomsår, sådan at Danmark ikke i mange, mange år skal finansiere en meget stor efter- og voksenuddannelsesindsats, for det ved vi godt alle sammen til syvende og sidst er meget mere bekosteligt for samfundet.

Derfor synes jeg, at vi skal prøve at lytte til de nye tider og nye signaler og se at få sat gang i 90'erne.

(Kort bemærkning).

Eva Møller (KF):

Jeg skal indlede med at sige til fru Helle Degn, at min første bemærkning på denne talerstol var, at jeg gerne ville takke Socialdemokratiet, fordi de havde ændret signaler, og den bemærkning står jeg ved, og jeg vil gerne gentage den.

Men jeg vil altså også understrege, at de nuværende regeringspartier også har ændret signaler, og der er ingen, der siger, at de signaler, som Socialdemokratiet opfatter som nye, er de eneste rigtige. Jeg mener at kunne erindre en debat fra det forrige forslag om, hvem der havde patent på de rigtige synspunkter. Vore ændrede signaler kan jo lige så vel være de rigtige som Socialdemokratiets, eller også kunne sandheden ligge et sted i midten.

Med hensyn til bacheloruddannelserne skal jeg sige, at fru Helle Degn godt ved, at Det Konservative Folkeparti og Socialdemokratiet er enige om, at bacheloruddannelser ikke skal benyttes til adgangsbegrænsning. Dér, hvor vore veje måske skiller en smule, er, at vi ikke har noget imod, at man laver egentlige bacheloruddannelser som et modul, som gør disse unge mennesker specielt egnede til at komme ud i erhvervslivet med en lidt kortere uddannelse, så det ikke udelukkende er en afstigningsuddannelse. Men bachelorgraden må ikke – det har jeg sagt før, og jeg gentager det nu – benyttes til

[Eva Møller]

adgangsbegrænsning. Den skal være en afstigningsmulighed, og så skal der være mulighed for – i lighed med de tanker vi har om kombinationsuddannelser, og som jeg troede Socialdemokratiet også havde – at kombinere med et enkelt ekstra modul, som gør dem mere erhvervssegne.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

En kort bemærkning til fru Eva Møller om bacheloruddannelsen og afstigningsmulighederne: Jeg glæder mig over, at Det Konservative Folkeparti og Socialdemokratiet er enige i det spørgsmål, og jeg glæder mig meget til den dag, hvor Det Konservative Folkeparti har gennemslagskraft til også at få undervisningsministeren til at administrere efter det politiske flertal, der så er her i Folketinget.

Hvis ikke det snart kan lade sig gøre, så må jeg sige, at så er det faktisk en offentlig afklædning af konservativ uddannelsespolitik på dette område, og det kan jeg beklage.

Rahbæk Møller (SF):

Jeg synes, det var spændende at høre både ministeren og den konservative ordfører, for hvis jeg forstod de to indlæg ret, så gik de faktisk ind for en afskaffelse af adgangsbegrænsningen bortset fra enkelte områder med meget stor arbejdsløhedsrisiko, og det er da spændende at høre. Så må regeringen jo have skiftet økonomisk politik, for det er ikke længere siden end i fredags, at vi fik et økonomisk oplæg med det stik modsatte indhold. Men o. k., hvis vi får de mange uddannelsespladser, så synes jeg, det er fint.

Jeg vil ligesom andre takke Socialdemokratiet for at være kommet med forslaget. Også vi synes, det er helt urimeligt, at der er så mange unge, der hvert år bliver afvist til videregående uddannelse. Det er urimeligt over for dem, det er også urimeligt over for samfundet. Vi ved, at de små generationer er på vej. Vi ved, at om få år bliver det meget svært at få unge nok til at fylde uddannelsespladserne. Så er det urimeligt, at vi i disse år skal afvise mange tusinde, som faktisk ønsker at tage en uddannelse.

Som helhed kan vi støtte det forslag, der foreligger. Jeg vil godt føje til, at det også gælder punkterne om det faglige indhold og kvaliteten af undervisningen, om bedre ressourceforbrug og om styrkelse af grundforskningen.

Vi har to forbehold. Det ene drejer sig om, at vi ikke synes, at det er rationelt at ophæve adgangsbegrænsningen på samtlige studier. Der er nogle studier, der dels er dyre og dels er rettet mod helt konkrete arbejdsområder – og dér kan jeg ligesom ministeren nævne lægerne som et eksempel – hvor vi simpelt hen synes, det er ressourcepild at uddanne tre gange så mange, som der er behov for.

Jeg vil gerne føje til, at vi fortolker dette meget snævert, og når ministeren f.eks. var inde på, at der skulle være adgangsbegrænsning til humanistiske studier, så mener vi ikke, at der dér skal være adgangsbegrænsning. Det er rigtigt, at der er en betydelig arbejdsløshed lige nu. Det skyldes to fænomener. Det ene er, at beskæftigelsesmulighederne i gymnasiet er bortfaldet. Det er et generationsbestemt midlertidigt fænomen, der forsvinder af sig selv. Det andet er den afhumanisering af samfundet, der er sket under den borgerlige regering, og det opfatter vi også som et – endnu mere endda – midlertidigt fænomen. Vi mener, at der er behov for humaniora i dette samfund.

Jeg vil gerne tilføje, at en hel del af de problemer, der er med at få uddannelsesønsker og beskæftigelsesmuligheder koblet sammen, vil løses, hvis man gør uddannelserne bredere, som der også står i beslutningsforslaget.

Det andet forbehold – og dér må jeg erklære mig enig med ministeren og fru Eva Møller – drejer sig om det obligatoriske ophold i udlandet. Vi er helt enige i, at det er vigtigt, at de studerende kommer ud. Vi er også enige i, at der skal gøres noget for at gøre det lettere at komme ud. Jeg vil dog bemærke, at det faktisk er lettet på en række punkter. Men når det drejer sig om ligefrem at landsforvise folk, som af en eller anden grund ikke ønsker at rejse ud, synes jeg, man går for vidt, så ordet »obligatorisk« må vi tage afstand fra.

Men med disse to forbehold støtter vi forslaget.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg synes, hr. Rahbæk Møller lige skal have et par bemærkninger med på vejen.

For det første om SF's forbehold over for, at der skabes fri adgang til alle uddannelser: Det er klart, at vi skal kræve, at de uddannelser, som er snævre og fagspecifikke, også bliver la-

[Helle Degn]

vet om, sådan at de får et bredere beskæftigelsesgrundlag. Dermed kan vi, hvad skal jeg sige, åbne op for nogle flere muligheder. Det, der er problemet med f.eks. jordemoderuddannelsen, er, at den er for snæver i sit indhold og i sin retning, og det er derfor, at undervisningsministeren kan bruge den argumentation. Jeg troede, at SF også kunne se, at vi har forsøgt at argumentere for, at vi må stille det krav til nogle af de uddannelser, som er så snævre, at de kun retter sig mod en meget afgrænset del af arbejdsmarkedet, at der er nogle ændringer, vi må have lavet.

Og så var der spørgsmålet om det obligatoriske ophold i udlandet. Dét håber jeg også, at SF, når man sådan studerer bemærkningerne til forslaget, også forstår, at man skal hæfte sig ved bemærkningerne. Det skal ikke være en ulempe, men det skal være en fordel, at man får en international vinkel og en international del af sin uddannelse. Det skal ikke være nogen ulempe, man skal ikke falde ud af studiet, og man skal ikke have andre minuspoint. Det er det, der er intentionen fra vores side. Det synes jeg faktisk også står i bemærkningerne.

På den baggrund håber jeg at også SF vil kunne være med på forslagets idé og indhold.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Jeg kan sagtens tilslutte mig bemærkningerne til de pågældende forslag, men undskyld, jeg troede altså også, jeg skulle forholde mig til selve forslaget, som det er formuleret. Det var det, jeg gjorde.

Angående disse meget snævre, målrettede uddannelser er det da rigtigt, og det påpegede jeg også, at meget kan gøres ved at gøre dem bredere. Men som ministeren var inde på, f.eks. når vi taler om læger, kan første del måske breddes ud og sigte mod andet, men selve den kliniske uddannelse er snæver, og jeg kan ikke se nogen anden vej, end at vi må have adgangsbe-grænsning dér. Det er urimeligt, at vi, som vi gjorde i fortiden, forsyner både Norge og Sverige med læger. Det er ikke økonomisk, og det er ikke rimeligt at gøre det. Det skal vi ikke tilbage til.

Anden næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Vi er tilbage i ordførerrækken.

Hanne Severinsen (V):

Det er jo en helt hyggelig debat, vi har her, hvor jeg er i den situation, at jeg skal være den, der forsvarer, at vi ikke skal have fri adgang, og hvor jeg i øvrigt må erklære mig helt enig med SF's bemærkninger og de forbehold, som SF kom med. Det viser jo noget om, at så fastlåste er vi altså ikke herinde i Folketinget, så vi ikke indimellem går lidt på tværs.

Jeg opfatter dette beslutningsforslag først og fremmest som en invitation til debat, og jeg forstår, at det først og fremmest er fremsat, fordi man vil give signaler om, at der er nye tider også i Socialdemokratiet. Og det vil jeg da godt kvittere for, for det synes jeg er godt, og jeg synes, at der er udsendt mange gode signaler, som jeg da også gerne vil tilslutte mig.

Når det gælder adgangsbe-grænsning, må man selvfølgelig sige, at eftersom vi jo sidder med regeringsansvaret, så kan vi ikke give fri adgang.

Jeg er også fuldstændig enig i, hvad der blev sagt om læger, tandlæger og jordemødre. Jeg kan ikke rigtig se, hvordan vi kan lave tværfaglige jordemødre. Ja, undervisningsministeren foreslog, at det måske skulle være så, at de også kunne være med til undfangelsen af tanker, og det kunne man selvfølgelig forestille sig, men alligevel. Nej, ikke undfangelsen – undskyld – forløsningen af tanker. (*Munterhed*).

Men jeg vil i hvert fald gøre opmærksom på, at regeringen virkelig har lempet adgangsbe-grænsningen på en lang række områder, og man kan jo pege på, at dér, hvor der er gode beskæftigelsesmuligheder, er der faktisk blevet næsten fri adgang. Det er den vej, vi skal gå. Vi skal prøve at få så mange uddannelsespladser som overhovedet muligt, men vi bliver altså nødt til også at se lidt på beskæftigelsesmulighederne.

Undervisningsministeren har været inde på, at en merudgift på 700 mio. kr. nok er noget i underkanten. Men jeg synes, at de bemærkninger, som Socialdemokratiet kommer med om, at man gerne vil bort fra, at de unge kommer på passiv understøttelse og man i stedet for får dem ind i en uddannelse, måske burde give anledning til nogle overvejelser af lidt mere langsigtet karakter, for det er vi selvfølgelig også enige i. Vi synes, der er alt for mange båse for de unge, hvor de kommer til at gå på en passiv understøttelse og aldrig kommer i gang med en uddannelse.

[Hanne Severinsen]

Men det kræver jo også, at vi ser lidt på arbejdsløshedsunderstøttelsesniveauet for de unge, og der er mange gode ting, der kan komme ind i billedet, som vi i Venstre meget gerne vil være med til at diskutere.

Vi er, som undervisningsministeren også sagde, helt enige i, at vi skal sikre det faglige indhold og kvalitet. Det er godt at tage den debat op om undervisning som lavstatus. Jeg kan godt huske fra dengang, jeg studerede på universitetet, hvordan professorerne sådan set syntes, at vi bare var til for deres skyld, og hvis man kunne gøre det lidt tørt og kedeligt, så var man nok endnu mere dygtig rent fagligt.

Jeg vil sådan set ikke gå meget ind på de øvrige forslag. Jeg synes, det er udmærket, at man peger på længere semestre, bedre udnyttelse af lokaler, forsøg med styrelsesloven – det kan vi bestemt tilslutte os – og at man får mulighed for afstigning og påstigning, er vi selvfølgelig også enige i. Jeg forstår det sådan, at man i virkeligheden nu også må være enige i, at vi skal i gang med selektiv besparelse, hvor man finder frem til en bedre måde at udnytte fagene på, sådan at vi ikke spreder dem ud over hele landet og derfor bruger for mange penge på at undervise i det samme fag alle mulige steder.

Vi håber, at et større selvstyre og mere ro om budgetlægningen netop vil kunne give bedre vilkår for forskningen, hvad der også bliver efterlyst i beslutningsforslaget.

Til sidst vil jeg helt tilslutte mig, hvad der er blevet sagt om obligatorisk udlandsophold. I Venstre er vi meget optaget af, at de unge skal meget mere ud, og vi synes også, at danske studerende er for meget hjemmeføddinger. Lige frem at gøre det obligatorisk er nok at gå for langt, men vi synes bestemt gerne, der må sendes signaler ud om, at det er en god idé, at unge kommer ud.

Pia Dahl (FP):

Det er besynderligt at opleve, sådan som der bliver gået på kattepoter i dag. Man er meget forsigtig med ikke at træde hinanden over tæerne. Det lover jo godt for de kommende forholdinger.

Men når det nu drejer sig om dette beslutningsforslag, så står der jo noget med at fremlægge en handlingsplan. Jeg har ikke hørt nogen overhovedet tale om, at der skal fremlægges en handlingsplan, men det står der ikke desto mindre her.

Og dér kan Fremskridtspartiet naturligvis kun sige, at det er trist, at pengene til uddannelse rent faktisk allerede er brugt, for det socialistiske flertal har gang på gang, år efter år, været med til at sikre, at der langt ud i fremtiden ikke er penge at bruge til uddannelse.

Det er trist, det ville være dejligt, hvis vi havde alle de penge, så vi bare kunne sige: Jamen vi vil gerne uddanne jer, til I er 45, så er der lige 20 år tilbage, og så kan I måske få invalidepension, fordi I har haft så stillesiddende arbejde, og så er der lige en kedelig alder dér, hvor man så skal have folkepension.

Vi kan jo også sige, at Socialdemokratiet nu udstrækker sine tanker om den 12-årige enhedsuddannelse; det er, som om vi faktisk alle sammen skal videreuddannes, så vi når op på en 20 års normeret uddannelse alle sammen. Der bliver ikke ret megen tid til at producere noget, og det er jo sådan set det, vi er nødt til at gøre i vort samfund for at skrabbe nogle penge sammen.

Jeg skal dog sige om teksten til forslaget her, at jeg vil da sige ja til to punkter, når jeg bortser fra bemærkningerne. Jeg har jo fået at vide, at det er bemærkningerne, vi skal skrive os bag øret og ikke teksten, det sagde fru Helle Degn lige før. Så er jeg ikke så enig, men teksten til beslutningsforslaget siger, at vi skal sikre det faglige indhold og kvaliteten i de videregående uddannelser, og det har Fremskridtspartiet da altid været en ivrig fortalere for.

Men jeg finder faktisk, at det med at ophæve adgangsbegrænsningen og at sikre det faglige indhold hænger nøje sammen. Vi trækker uddannelsesniveauet ned. Kvalitetsniveauet er blevet trukket gevaldigt ned – det har jeg også sagt før – i løbet af de sidste 20–30 år, for det kan ikke nytte noget, at man skal lære en hel bunke måske ikke særlig egnede elever det, som mange egnede elever måske kan lære mægtig hurtigt; det finder jeg er et stort problem.

Nu lyser den gule lampe, og så bliver jeg helt forvirret.

Men så står der noget med et regnestykke heri, som vi i Fremskridtspartiet også må tage afstand fra, for vi finder ikke, at det kan være rimeligt, at man regner på den måde, at man siger, at i stedet for at gå arbejdsløse så skal de unge altså proppes ind på en eller anden skole, og at det så vil gå lige o-p op.

[Pia Dahl]

Jeg finder ikke, at det er den måde, vi skal ansøre vore unge mennesker på, og jeg synes også til stadighed – og det har jeg også sagt før – at vi ikke skal underkende håndens arbejde. Der skal produceres i vores land.

Der er mange gode tanker i det her forslag om, hvad man kan gøre, hvad vi kunne gøre, og nogle af tingene er måske også gennemførlige, men vi bør tænke på, at der altså også skal arbejdes i det her land, at vi skal producere nogle varer.

Elisabeth Arnold (RV):

Det Radikale Venstre synes nok, det er en ordentlig mundfuld, der er lagt op til med beslutningsforslag nr. B 84 om en handlingsplan for de videregående uddannelser og forskningen, som Socialdemokratiet har fremsat. Men det skal ikke afskrække nogen fra at gå konstruktivt ind i debatten, for det er jo helt indlysende fornuftigt at foreslå en sådan handlingsplan.

Folketinget er meget glad for handlingsplaner. Vi har en handlingsplan for miljø og energi. Vi har også en handlingsplan for ligestilling, og vi har netop tidligere her i dag hørt om, at ved at vedtage sådanne handlingsplaner skaffer man sig måske en god samvittighed, men man får ikke vendt verdenssituationen af den grund. Det kræver jo opfølgning, det kræver ordholdenhed, og det kræver, at de, der oprindeligt har været med til at udarbejde handlingsplanen og har taget medansvar for den, også føler et ansvar for at gennemføre den i praksis senere hen. Det er selvfølgelig sagt som et almindeligt hjertesuk.

Vi kunne f.eks. også kigge på den gamle plan for forskning, som blev vedtaget herinde i december 1986, hvor der blev sagt en hel del om, at grundforskningen skulle styrkes; det, der står i bemærkningerne til dette beslutningsforslag, hvor man beskriver konsekvenserne af de sidste års besparelser i uddannelsessektoren, er naturligvis helt rigtigt. Det har skabt problemer, det har skabt frustrationer, det har skabt øget tidsforbrug til at sikre kontinuitet og problemer med at skaffe sammenhæng i uddannelserne og i institutternes funktioner. Det er symptomer, som vi hører beklagelser over gang på gang fra institutionerne: at de kun vanskeligt kan leve med de vilkår, de får, med, at de hvert eneste år skal lave om på tingene, fordi de ikke rigtig ved, hvad de har at holde sig til. Der-

for er det oplagt rigtigt, at vi trænger til en langsigtet handlingsplan, som vi så også gennemfører.

Fra Det Radikale Venstre kan vi kun tilsige et positivt samarbejde om en sådan plan. Men vi kan naturligvis ikke gøre det inden den 1. juli 1989; det anser vi for at være fuldstændig umuligt, og det kan da også kun have været en spøg fra forslagsstillernes side eller en trykfejl.

Vi er naturligvis enige i meget af det, der står i B 84, og jeg vil henvise til, at meget af det faktisk blev sagt i januar måned, da vi havde debat dels om de videregående uddannelser og dels om forskningen på grundlag af undervisnings- og forskningsministerens redegørelser.

Ved den lejlighed diskuterede vi f.eks. adgangsbegrænsningssystemet meget, og vi gjorde det fra vores side klart, at vi ikke ønskede adgangsbegrænsningssystemet afviklet, som det er foreslået her, men vi ønskede det ændret, fordi det nu har fungeret i så mange år, at man har kunnet indhøste nogle erfaringer og har kunnet se, hvad der har været de positive virkninger af det, og hvad der har været de negative virkninger. Der har været en del negative virkninger, men vi har også fået nogle gode ideer fra institutionerne om, hvordan de kunne tænke sig at adgangsbegrænsningssystemet i stedet for kom til at virke.

Det, vi kunne tænke os, er, at man gav de enkelte uddannelser større mulighed for at lave nogle uddannelsesspecifikke optagelsesprøver, sådan at man ikke alene baserede sig på studentereksamensknotienten, men også tog hensyn til studieegnethed, interesse, motivation osv. På den måde kunne man sikkert nå langt.

Vi er således ikke glade for helt at afskaffe adgangsbegrænsningen, men vi vil meget, meget gerne ændre systemet. Stoppøver er vi også interesseret i, men der er muligvis nogle økonomiske problemer med det.

Vi er heller ikke så begejstrede for ønsket om obligatorisk udlandsophold af samme grund som de øvrige ordførere. Vi er meget indstillet på at opmuntre til at fremme og give mulighed for meritopsamling for dem, der har været i udlandet, men at indlægge det som et obligatorisk led, altså som en betingelse for, at man kan indskrive sig til sluteksamen eller sådan noget, vil vi mene var meningsløst.

Så er der nogle enkelte ting i bemærkningerne, jeg gerne vil trække frem, fordi jeg synes, de

[Elisabeth Arnold]

er rigtige. Ud over dem, jeg allerede har nævnt, er der det, der er skrevet om de 12.000 afviste. Det røber naturligvis en uddannelseslyst og en uddannelsesstrang hos de unge, og den skal man naturligvis komme i møde ikke blot ved at øge antallet af uddannelsespladser kritikløst, men ved at prøve at finde ud af, hvad det så er, vi kan tilbyde dem, hvis ikke vi kan bruge dem som jordemødre alle sammen. Nu har det været nævnt som eksempel. De 12.000 afviste røber selvfølgelig, at der er et reelt ønske om at få en uddannelse, og det skal vi selvfølgelig sørge for at de kan få.

Endelig er der skrevet om den særlige vejledningsindsats for kvinder, og det synes jeg er en god pointe. Det viser sig netop, at de uddannelser, hvor der er mange afviste i forhold til de optagne, er det, vi kunne kalde typiske kvindesfag, og det er jo utroligt, at vi efter så mange år, hvor vi har diskuteret ligestilling og kvindearbejdsløshed, stadig væk har den utrolig skæve søgning til uddannelserne. Der påhviler os alle sammen et stort ansvar for at prøve at få pigerne til at vælge nogle andre fag, så det synes jeg i hvert fald er en udmærket idé.

Til sidst vil jeg nævne det, som fru Hanne Severinsen også nævnte, nemlig det pædagogiske problem i forbindelse med universitetslærerne. Det har været en torn i øjet på samtlige studerende, tror jeg, på de videregående uddannelser mange generationer tilbage, at pædagogiske kvalifikationer ikke blev agtet og ikke blev tillagt noget betydning, og derfor var det lige meget, om en lærer var en god pædagog; bare han var en god forsker, så kom det andet nok. Nej, det gjorde det ikke, og det synes jeg også er en ting, vi skal lægge vægt på.

(Kort bemærkning).

Helle Degen (S):

Må jeg sige til fru Elisabeth Arnold, at jeg i høj grad deler den opfattelse, at planlægningen af vores uddannelsesindsats er skrigende nødvendig, når vi flere gange har stået med 12.800 afviste i disse år. Det kalder på en politisk indsats, som er ret stor, og derfor har vi valgt at fremsætte dette forslag og få det til drøftelse, og jeg synes, det er dejligt, at der er en vis åbenhed. Vi har det selvfølgelig sådan i Socialdemokratiet, at når vi fremsætter et forslag, også et forslag til handlingsplan, så gør vi det, fordi vi ligesom Det Radikale Venstre finder, at det er uaccepta-

belt med meget ustabile politiske vilkår for alle uddannelsesinstitutionerne. Jeg er helt enig med fru Elisabeth Arnold i hendes bemærkninger om, at forskningsindsatsen er næsten umulig at planlægge, og de beklagelser, vi har hørt derfra, kan vi helt tilslutte os.

Jeg vil sige med hensyn til det obligatoriske internationale indslag i uddannelsen, som flere ordførere har været inde på, at selvfølgelig skal det tages for pålydende, at vi har stillet det forslag, og det skal forstås sådan, at vi mener, at det skal der arbejdes på. Vi tror, det er utrolig vigtigt, og vi tror også, det er nødvendigt, at man inden for alle uddannelseskategorier, inden for alle uddannelser, får den internationale forståelse, for verden er blevet mindre, og den bliver endnu mindre, og derfor var jeg vældig glad for fru Hanne Severinsens bemærkninger om, at også Venstre har den samme opfattelse og intention. Det tror jeg i årene fremover bliver meget nødvendigt.

Og så vil jeg gerne takke for fru Elisabeth Arnolds positive bemærkninger om, at kvinde-vinklen også kom med, og det er også noget af det, der skal prioriteres højt, og det skal der ses på.

Lysholm Christensen (KRF):

Socialdemokratiet skal bestemt ikke have utak for at have rejst denne debat, for det udvikler sig jo, som også andre har sagt, mere til en debat end en drøftelse af et forslag om en handlingsplan. Men det er helt interessant at sidde og lytte til denne debat og den enighed, som jo viser sig hele vejen rundt i salen. Jeg tror ikke engang, det er udtryk for, at man er i feriehumør. Det er oprigtigt ment, har jeg indtryk af, at der er stor enighed om mange af disse punkter, og det er da kun glædeligt.

Vi kan også tilslutte os de fleste af synspunkterne i det foreliggende forslag. Vi synes, det var fint, hvis man kunne afskaffe adgangsbe-grænsningen, i hvert fald på en del uddannelser. Vi synes også, det er fint, at man satser på investering i uddannelse. Det er virkelig nødvendigt i disse år, at man investerer her. Det er en god investering.

Det er også vigtigt, at forskningen ved vore universiteter bliver styrket, og det var fint, hvis de studerende kunne vælge studium helt frit efter eget ønske. Vi kan også tilslutte os tanker om, at de pædagogiske kvalifikationer hos un-

[Lysholm Christensen]

dervisere kunne få en tand opad, og at der kunne gøres noget på det punkt. Vi ser også positivt på mulighederne for at komme til udlandet og studere.

Nu kunne jeg jo stå og sige en masse mere, som blot ville være en gentagelse af, hvad andre har sagt, men jeg skylder nok Socialdemokratiet at komme med de reservationer, vi har over for det foreliggende forslag. Vi tror nemlig ikke uden videre på, at man kan afskaffe adgangsbe- grænsningen, og det bliver så igen en gentagelse af, hvad andre har sagt: der er immer væk uddannelser, hvor søgningen er større end behovet for færdiguddannede folk, og derfor kan det ikke være rimeligt, at man lukker folk ind og blot skaffer dem en uddannelse, som fører til arbejdsløshed. Så det er ikke noget, man kan klare sådan bare lige.

Vi mener i øvrigt heller ikke, at regnestykket, som er stillet op, er helt skudsikkert. Det vil efter vores mening blive langt dyrere at gennemføre den her forelagte plan. Det er i øvrigt også en dyr måde at afskaffe arbejdsløsheden på – sådan kunne man også anskue det. For det her er jo et spørgsmål om at give folk en uddannelse, flytte dem fra arbejdsløshedsunderstøttelse ind i uddannelsessystemet, og det er en noget kostbar måde at afskaffe arbejdsløsheden på.

Endvidere mener vi, at det jo ikke er sikkert, at alle 12.000 afviste er studieegnede. Det kunne godt være, vi skulle skaffe dem en anden uddannelse, det behøver ikke nødvendigvis at være en videregående. Det ligger ikke i dette forslag, men det hører vel alligevel med i debatten.

Dernæst er der tanker om forsøg med styrelsesloven. Det synes vi også er helt fint, og vi vil endda gå videre og sige, at det gjorde måske ikke noget, at vi talte om en revision af styrelsesloven.

Videre skal jeg nævne, at undervisningsministeren jo er i gang med at skaffe nogle flere uddannelsespladser, har vi forstået, og resultatet af de anstrengelser ser vi frem til. Endelig vil de små årgange, som vil vise sig i løbet af et par år, vel også løse en del af problemet her.

Jeg skal slutte med at sige, at vi er åbne for en fortsat debat om disse tanker. Vi mener virkelig, der ligger nogle store problemer, som vi skal have fundet en løsning på.

Frank Jensen (S):

Jeg vil gerne takke for den pæne modtagelse

af beslutningsforslaget om de videregående uddannelser og forskningen. Jeg tror, at når stort set samtlige ordførere her i salen i dag har givet det en pæn modtagelse, skyldes det, at der her i Folketinget er et opsparet behov for at få en handlingsplan for de videregående uddannelser.

Vi ved jo alle sammen, at ministeren på det her område har en lang række beføjelser til at gennemføre ændringer på de videregående uddannelser rent administrativt, og det har vi også set at ministeren har udnyttet og benyttet sig meget af. Derfor tror jeg, at det er vigtigt, at der er givet den melding her fra Folketinget i dag, at parlamentet nu er klar til, at ministeren får udarbejdet en handlingsplan og kommer til Folketinget med den, sådan at der også kan være en politisk proces omkring de ændringer, der skal ske i de videregående uddannelser i årene fremover.

På baggrund af alle de pæne ord, der er faldet i dag, må jeg som ordfører for forslagsstillerne konkludere, at der nu er flertal i Folketinget for at få sådan en handlingsplan. Jeg forstår det sådan, at når nu Det Politisk-Økonomiske Udvalg skal arbejde med de store økonomiske planer her i sommerferien, kan Folketingets Uddannelsesudvalg arbejde med etablering af en handlingsplan for de videregående uddannelser. I hvert tilfælde er der fra forslagsstillerne side tilslutning til, at udvalget kan arbejde med etablering af en sådan handlingsplan her i løbet af sommerferien.

Det overordnede politiske budskab med beslutningsforslaget er, at samfundet har brug for unge mennesker, der vil påtage sig den personlige og samfundsmæssige investering, der ligger i at uddanne sig. Det er jo i klar modsætning til de politiske meldinger, der igennem de seneste år er kommet fra Folketinget og ikke mindst fra regeringen, og som kan give unge oplevelsen af, at de på det nærmeste driver landsskadelig virksomhed ved at påbegynde en videregående uddannelse.

Regeringens indsats på adgangsbe- grænsningsområdet har nemlig været at etablere så mange blindgyder som muligt, så mange hækkeløb som muligt, for at undgå, at de unge kommer ind i de videregående uddannelser, og derfor er budskabet nu, at disse blindgyder, de hækkeløb, skal fjernes, man skal have folk i gang med at uddanne sig. Og jeg mener, at un-

[Frank Jensen]

dervisningsministerens seneste udspil på dette område, nemlig det forslag til et nyt adgangsbegrænsningssystem, som er ude til høring i øjeblikket, er et klart eksempel på, at regeringen påtænker at videreføre hækkeløb og blindgyder for de unge.

Det eneste virkelige middel til løsning af adgangsbegrænsningsproblemet er, at der etableres flere uddannelsespladser, og jeg mener, at alle ordførere i dag har givet tilslutning til, at det er det eneste og rigtige middel.

Man kan spørge sig selv, hvorfor vi diskuterer adgangsbegrænsning i Folketinget i dag. Den blev jo indført i 1977. Man kan sige, at alternativet til en ophævelse af adgangsbegrænsningen er, at de 12.800 unge, som blev afvist ved første optagelsesrunde sidste år, placeres i et andet system. Dér ved vi, at en ret stor del af dem enten bliver placeret i passive forsørgelsesområder i samfundet, nemlig i form af kontanthjælp efter bistandsloven og i form af dagpenge, eller går ud og optager pladser på arbejdsmarkedet, som nogle af de andre 300.000, der står i køen i dagpengesystemet, kunne have fået.

Vi ved, at det største ønske for dem, der er adgangsrante, er at komme ind og få en uddannelse, og derfor søger de år efter år, og de bliver ældre og ældre, og de får større og større sociale forpligtelser, de får større og større leveomkostninger, så den dag, de endelig er sluppet igennem nåleøjet og har fået en plads på en uddannelsesinstitution, må vi desværre se, at de er kommet ind i en ond cirkel. De har måske glemt en stor del af det, de lærte i ungdomsuddannelserne, de har fået nogle sociale forpligtelser, de har fået nogle leveomkostninger, som gør, at de ikke kan klare sig med Statens Uddannelsesstøtte. Derfor er de nødt til at gå på suppleringskurser for at få rettet op på den grundviden, de skal have for at klare sig i uddannelsen, og de skal ud og have erhvervsarbejde for at klare deres økonomiske leveomkostninger, og så får vi en ond cirkel, hvor mange falder ud igen, desværre, eller bliver hængende i det, vi kalder specialesumpen i de videregående uddannelser. Derfor er det så vigtigt, at vi så hurtigt som muligt får sat en handlingsplan i værk.

Hvad er baggrunden for de nye meldinger fra Socialdemokratiet og fra en lang række ordførere for de partier, der i 1977 var med til at

stemme et adgangsbegrænsningssystem igen?

Ja, fra Socialdemokratiets side er baggrunden den, at da vi i 1977 kunne se en vækst i arbejdsløsheden, kunne se en økonomisk krise, var det den generelle opfattelse blandt politikere, blandt økonomer, at det blot var krusninger på overfladen. Vi må i dag desværre erkende, at den høje, stabile del af arbejdsløsheden er blevet den situation, som samfundet har erfundet sig i i over 10 år, og derfor er det nødvendigt, at vi nu nytænker, at vi ser uddannelsessystemet, uddannelsespolitikken, som et aktivt middel til at få nedbragt arbejdsløsheden.

Bare se på landene omkring os, se på Sverige og på andre lande! Dér bruger man uddannelsespolitik som et aktivt middel til at få reduceret arbejdsløshedsprocenterne, og uddannelse er en investering i fremtiden. Det er vores forsikring for, at der, den dag vi går på pension, er nogle til at tage over i samfundet på alle mulige poster og til at være med til at klare, at der også bliver en pension til udbetaling til os.

Det er et spild af økonomiske og menneskelige ressourcer, at der år efter år afvises mange unge mennesker, der prøver at komme ind i uddannelsessystemet. Det er økonomisk uansvarligt af os, at vi placerer unge mennesker i passive forsørgelsesområder i stedet for at foretage en aktiv investering i uddannelse.

Det, der er faren ved adgangsbegrænsningssystemer og har været det i mange år, er, at vi taber en stor ungdomsgeneration på gulvet, ved at de unge kommer ind i en ond cirkel, når de endelig slipper igennem nåleøjet. Derfor skal vi i gang med at få etableret den handlingsplan.

Et andet argument er, at alle fremskrivninger af befolkningstallene viser, at vi i årene fremover vil have meget drastiske fald i ungdomsårgangene. De fremskrivninger, som bemærkningerne til beslutningsforslaget følger, viser, at i aldersgruppen 18-23-årige vil vi allerede næste år, i 1990, opleve et fald på 2 pct. eller et nominelt fald på 9.000 unge. På den anden side af år 2000 har vi et fald på 25 pct. i den ungdomsårgang, som er den primære ansøgergruppe til de videregående uddannelser, eller et nominelt fald på 110.000. Der er altså behov for, kan man sige, at den reservearmé, der nu i dag er adgangsrant, får lov at slippe igennem nåleøjet og ind i uddannelse, for at vi kan have den nødvendige kapacitet af akademisk uddannet ar-

[Frank Jensen]

bejdskraft på den anden side af år 2000. Blot det til eftertanke! Det er altså ikke bare noget hokusfokus, det er også en nødvendig investering for samfundet, for at vi kan have den nødvendige veluddannede arbejdskraft på den anden side af år 2000.

Jeg var glad for undervisningsministerens mange pæne ord om beslutningsforslaget. Jeg skal derfor koncentrere mig om de områder, hvor ministeren antydede en uenighed.

Det drejer sig om det obligatoriske ophold på udenlandske uddannelsesinstitutioner. Det er rigtigt, at vi igennem de seneste år har fået etableret nogle muligheder for at stimulere unge mennesker til at tage til udlandet. Vi har Nordplus, programmet for de nordiske lande, vi har Erasmusprogrammet i EF-sammenhæng – gode, vigtige instrumenter til at få unge mennesker til udlandet.

Det lykkedes os her for kort tid siden i Folketingets Uddannelsesudvalg at fastholde muligheden for at tage SU'en med til udlandet uden først at skulle være indskrevet på en dansk uddannelsesinstitution, blot det kunne meriteres, når man kom tilbage fra udlandet – et godt instrument til at sørge for, at unge mennesker får mulighed for at komme til udlandet.

Men uanset alt det må vi erkende, at vi i Danmark i dag også i de videregående uddannelser er mere nationalt orienteret, end man var i middelalderen – at vi er for lidt internationalt orienteret og mindre, end man var det i middelalderen. Derfor er der behov for på alle områder at få etableret nogle instrumenter til at få den internationale horisont udvidet. Det bliver utrolig vigtigt for Danmark i fremtiden at få så mange som muligt til at tage ud i den store verden og få en vidensoverførsel hjem til Danmark, men også lære de færdigheder, som er nødvendige for, at vores industri- og eksportsektor får mulighed for at opnå nye markedsandele ude i den store verden.

Jeg har forstået, at der er flere, der er betænkelige ved at sige: Fri adgang til samtlige uddannelser. Ikke mindst sundhedsuddannelsesområdet har været trukket frem som et eksempel.

Lad mig sige, at når det drejer sig om lægeuddannelsen, kan vi se, at vi i dag er nede på et optagelsestal på 400 – det er i hvert fald det, jeg har forstået skal være optagelsestallet her til sommer. 400 er det antal færdiguddannede

kandidater, man forventer at skulle bruge i den anden ende. Det vil sige, at vi er helt nede i bund for så vidt angår optagelsestallet på lægeuddannelsen, og de beregninger, vi har set ude fra institutionerne og fra folk, der har forstand på det arbejdsmarked, som lægerne frekventerer, viser, at vi altså har mulighed for at lave et meroptag ud over de 400.

Tallet for, hvor mange der var adgangsrant inden for lægeuddannelsen sidste år, var 188, så jeg er ikke så nervøs for, at de unge mennesker vil søge derhen, hvor der er den største fare for at løbe ind i arbejdsløshed.

Vores handlingsplan lægger op til, at vi skal give unge mennesker en betydelig bedre vejledning, en betydelig bedre indsigt i, hvordan arbejdsmarkedsforholdene er. Så vil de også være i stand til at træffe deres uddannelsesvalg, for vi giver dem selv et ansvar for, at de træffer det rigtige valg. Vi skal væk fra, at vi har et formynderi, hvor samfundet tager ansvaret fra de unge. Derfor vil vi gerne være med til at give unge mennesker et ansvar for, at de træffer det rigtige valg. Men pladserne – dette er sagt til hr. Lys-holm Christensen – pladserne skal være der.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Hr. Frank Jensen sagde, at af dem, der var adgangsrant – det er jo så et nyt ord i det danske sprog – var der mange, der kom på arbejdsløshedsdagpenge eller bistandshjælp. Det er jo faktisk sådan, som det står i forslaget bemærkninger, at det åbenbart kun er 18 pct. – men det er selvfølgelig også mange – der kommer på egentlig forsørgelse; resten får altså job eller rejser eller bor hjemme, eller hvad de nu gør, det fremgår ikke. Men det er altså under 1/5 af de såkaldt adgangsrante, der kommer på bistandshjælp eller på dagpenge, og det synes jeg lige man bør fremhæve.

Så er der en ting, som jeg har savnet i Socialdemokratiets handlingsplan, og som jeg også har savnet i hr. Frank Jensens svartale. Det er jo ikke nok, at vi lukker de unge mennesker ind. Hvis vi nu forestillede os, at vi ophævede adgangsbegrænsningen og lukkede folk ind og sagde: Det er fint, kom I bare ind her! – så er det ikke nok, fordi der stadig væk er meget store problemer på en del af uddannelserne med et kæmpestort frafald, et frafald på op mod 70–80 pct., og der er ingen uddannelsessystemer, der

[Elisabeth Arnold]

kan være bekendt at have noget, der fungerer så dårligt. Så må der være noget galt enten med de studerendes motivation, med den sorteringsmekanisme, man har haft, med lærerne eller med studiets tilrettelæggelse.

Jeg synes, det aspekt skal med ind i en kommende handlingsplan for de videregående uddannelser, for at opretholde så store frafaldsprocenter, som vi har nu inden for visse studier, kan vi simpelt hen ikke være bekendt, hverken over for skatteyderne eller over for de uddannelsessøgende.

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

Det er korrekt, som fru Elisabeth Arnold konstaterer, at over 60 pct. af dem, som er adgangsrante, er på arbejdsmarkedet. Men fru Elisabeth Arnold ved, at med en arbejdsløshed på næsten 300.000 er der en fortrængning på arbejdsmarkedet, der betyder, at tager du en ud af arbejdsmarkedet, ud af jobsituationen, og placerer vedkommende i uddannelse, så vil en af dem, der står i dagpengekøen, komme ind og få den plads på arbejdsmarkedet, som den person allerhelst ønsker, samtidig med at den, der kommer ud af arbejdsmarkedet, får den uddannelsesplads, som er den pågældende persons allerhøjeste ønske. På den måde sparer vi de 125.000 kr., vi giver i dagpenge til den, som får en plads på arbejdsmarkedet. Og den person, vi tager ud, er klar til at gå ned i indkomst for at få en uddannelsesplads og kommer ned på en indkomst på de 36.000 kr. i Statens Uddannelsesstøtte-stipendier. På den, som kommer fra køen i de arbejdsløses rækker eller fra køen på bistandskontorerne ind i uddannelsessystemet, sparer vi altså også, hvad der svarer til en gennemsnitlig overførselsindkomst, som ligger på omkring 100.000 kr., ned til de 36.000 kr., som vi giver i stipendier.

Dertil kommer det, en uddannelsesplads i gennemsnit koster. Der har vi haft problemer med at finde frem til, hvad en uddannelsesplads i Danmark gennemsnitligt koster. Vi har forsøgt igennem Undervisningsministeriet at få de tal oplyst. Det har ikke været muligt. Vi har så måttet ty til de oplysninger, vi har kunnet hente ude fra institutionerne; de har åbenbart mere styr på det, end man har i ministeriet, når det drejer sig om at finde frem til, hvad costbenefitten er. Fra Handelshøjskolen i Århus har

vi fået oplyst, at en gennemsnitlig uddannelsesplads koster omkring 20.000 kr. De polytekniske uddannelser er lidt dyrere, de samfundsvidenskabelige uddannelser er noget billigere. Det er kun de rene undervisningsudgifter, det er vi klar over. Derfor har vi også afsat 150 mio. kr. til en styrkelse af forskningen, sådan at det ikke ene og alene er undervisningsårsværkerne, der skal op, men at der også skal følge forskningsårsværker med.

Så er der frafaldet, som...

Anden næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Nej, tiden er udløbet, det var en kort bemærkning.

Frank Jensen (S):

Det skal jeg komme ind på senere.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Det er lidt ærgerligt, at dette forslag kommer så sent, for der har under debatten tilsyneladende vist sig et endda meget bredt flertal, der er villigt til at lave en handlingsplan til ophævelse af adgangsbegrænsningen på samtlige uddannelser bortset fra nogle forholdsvis få inden for sundhedsuddannelserne, og det kunne jo være interessant at få det afprøvet og udmøntet i en konkret handlingsplan.

Nu kan vi jo ikke vedtage beslutningsforslaget i denne samling, men jeg kunne godt tænke mig at spørge ministeren, om han er villig til at tage initiativ til, at vi faktisk får en sådan handlingsplan.

(Kort bemærkning).

Lysholm Christensen (KRF):

Det har været en meget frugtbar debat, men jeg tror alligevel, at hr. Frank Jensen overfortolker en lille smule, når han konstaterer et flertal for beslutningsforslaget. Nu kan jeg ikke lige umiddelbart tælle op, hvor flertallet ligger, det tror jeg er lidt vanskeligt, men for min egen del må jeg sige, at jeg har givet tilslutning til, at vi vil snakke videre om disse ting. Dermed har jeg ikke sagt, at vi støtter beslutningsforslaget som helhed, men vi er åbne for en videre drøftelse af disse vigtige spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

Jeg tiltænker Kristeligt Folkeparti utrolig stor parlamentarisk betydning, det vil jeg godt slå fast, men jeg vil sige til hr. Lysholm Christensen, at jeg kunne konstatere tilslutning fra regeringspartierne, fra SF og fra Socialdemokratiet, så det flertal er der.

Nu skal vi blot have ministeren op og bekræfte, at der kommer en sådan handlingsplan. Vi er klar til – det tror jeg også samtlige medlemmer af Folketingets Uddannelsesudvalg er – at påtage os en meget væsentlig opgave her i løbet af sommerferien, nemlig at få diskuteret en handlingsplan med ministeren, sådan at vi kan få en stor handlingsplan på bordet, når Folketinget samles igen til oktober. Men det skal jo ikke forhindre, at vi måske kan finde ud af at lave et meroptag allerede her til sommer.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Socialdemokratiet har fremsat et forslag. Dette forslag har ikke fået flertal, men det har givet anledning til en udmærket debat, hvor det har vist sig, at vi på nogle punkter kan tale sammen, sådan som vi også har kunnet tidligere, og vi vil i regeringen overveje, hvordan vi kan fortsætte den dialog. Om det så munder ud i en handlingsplan eller et eller andet andet, kan jeg ikke sige noget om i dag, og det kan hr. Frank Jensen altså heller ikke sige, i hvert fald ikke på Folketingets vegne.

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

Det var bedrøveligt, at undervisningsministeren nu skulle op og dryppe lidt malurt i bægeret ved en ellers konstruktiv og god debat.

Jeg kan kun tage det, undervisningsministeren siger nu, som udtryk for, at ministeren gerne selv vil have lov at gennemføre sine administrative ændringer i de videregående uddannelser i årene fremover, sådan at vi undgår den store parlamentariske diskussion om de ændringer, de tilpasninger, der skal ske.

Jeg kan ikke forstå, at en ansvarlig undervisnings- og forskningsminister ikke tager det her med åbne arme og siger, at her har undervisningsministeren et stort set samlet Folketing med undtagelse af Fremskridtspartiet, der ind-

byder til en drøftelse i løbet af sommeren, sådan at ministeren kan få et stort parlamentarisk flertal for en handlingsplan.

Så vidt jeg erindrer, var det kun en femtedel af det forslag, vi har fremsat, ministeren tog afstand fra. Det var ordet obligatorisk. Både ordføreren for Socialdemokratiet og jeg som forslagsstiller har bekræftet, at ordet obligatorisk er der noget elastik i. Det skal gennemføres over en årrække, og der er altså tale om en integration i allerede eksisterende uddannelser.

Jeg kan ikke forstå, at en ansvarlig undervisningsminister ikke tager det her som et skulderklap, en håndsrækning til, at nu sætter vi os ned og laver en handlingsplan her i løbet af sommeren.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg kan ikke se, at jeg kan være venligere og mere imødekommende, end jeg har været i dag.

(Kort bemærkning).

Pia Dahl (FP):

Det kan da godt være, at der er noget, jeg har misforstået, men jeg har forstået det sådan, at normalt skal man fremsætte forslag inden en given frist, hvis man vil have dem vedtaget.

Vi får her lagt nogle forslag frem, to dage før vi holder sommerferie. Der er ingen muligheder for, at det bliver vedtaget eller når frem til andenbehandling. Derfor kan jeg kun anbefale Socialdemokratiet at fremsætte de forslag igen til oktober, og så må vi tage stilling til, hvad der videre skal ske, på det tidspunkt.

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

Vi er helt klar over spillereglerne for fremsættelse af lovforslag og beslutningsforslag her i Folketinget. Men nu var vi i en situation, hvor vi oplevede, at et næsten enigt Folketing mente, det var nødvendigt at være positiv over for en handlingsplan.

Det skal ikke forhindre os i i Folketingets Uddannelsesudvalg i sommerperioden – Folketinget er jo ikke sendt hjem på sommerferie, der skal også arbejdes i sommer, det skal der også i udvalgene, hvis udvalgsmedlemmer ønsker det – at få behandlet det her beslutningsforslag, og det kunne så føre frem til, at vi efter sommerferien stod med en handlingsplan.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 86:

Forslag til folketingsbeslutning om en handlingsplan for en ungdomskontrakt med sikring af job og uddannelse til unge.

Af Pernille Forchhammer (S) m.fl.
(Fremsat 25/5 89).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

Hensigten med Socialdemokratiets handlingsplan er at omlægge den hidtidige passive indsats efter bistanndsloven til en aktiv indsats. Den hensigt er regeringen enig i.

Socialdemokratiet siger, at grundprincippet skal være »ingen rettigheder uden pligter og ingen pligter uden rettigheder«. Det var også det motto, Socialdemokratiet anvendte, da vi i fællesskab gennemførte forliget om den forstærkede indsats mod langvarig ledighed. Det er da et udmærket princip, det kan vi tilslutte os. Vi er faktisk glade for, Socialdemokratiet har fundet det frem igen fra de gamle annaler.

Vi kan også være enige med Socialdemokratiet i, at hvis man vil nyde, så må man også yde. Det er faktisk netop baggrunden for, at regeringens forslag om ungdomsydelse er fremsat.

De principielle holdninger er der altså stor enighed om.

Hvis vi går fra det generelle til det konkrete og ser på nogle af de enkelte elementer i Social-

demokratiets forslag, så er det iøjnefaldende, at der i vidt omfang er tale om gentagelser af tidligere perioders satsning på ekstraordinære aktiviteter. Erfaringerne fra den tid har efter regeringens opfattelse ikke været så gode, at de gamle modeller tåler gentagelse, først og fremmest af hensyn til de unge. Opgaven må derimod være, at de almindelige ordninger løbende tilpasses de unges aktuelle behov.

Hjørnestenen i regeringens arbejdsmarkeds politik er den regionale forankring. Problemerne skal løses dér, hvor de opstår, og det forudsætter bl.a., at man lokalt og regionalt har den nødvendige frihed med hensyn til tilrettelæggelsen og prioriteringen af indsatsen.

Det er de tanker, der ligger bag de initiativer, som regeringen i afbureaukratiseringsplanen har taget for at udlægge særforanstaltningerne til kommunerne, initiativer, som vil tilskynde kommunerne til at iværksætte den nødvendige indsats og sikre den nødvendige koordination af indsatsen. Jeg ser i Socialdemokratiets forslag tanker, der støtter dette, og det glæder mig.

Efter Socialdemokraternes forslag skal de ledige under 20 år først have et tilbud efter 3-5 måneder, dog således at der kan iværksættes aktiviteter for særlig svage unge på et tidligere tidspunkt. Efter regeringens forslag om ungdomsydelse skal de unge have et tilbud straks. Gives tilbudet først efter tre måneder eller fem måneder, så tabes hele hensigten med forslaget.

Vi kan slet ikke forstå, at Socialdemokraterne er så passive, at de først vil yde en indsats efter 3-5 måneder. Hvorfor dog ikke følge regeringens aktive linje og straks, når de unge bliver ledige, gå ind og sikre, at de ikke starter deres voksentilværelse med ledighed? Vi synes, at Socialdemokraternes forslag er for svagt på dette punkt.

Vi synes også, at det er for svagt, at man først kommer med forslaget nu. Vi har som bekendt et forslag liggende i Folketinget. Det kan vedtages på fredag og træde i kraft den 1. juli. Så kan vi i fællesskab gøre noget for de unge allerede fra 1. juli i indeværende år. Hvorfor vil Socialdemokraterne først være med om et år? Det forstår jeg heller ikke. Det synes jeg er for svagt af Socialdemokraterne.

Jeg vil i øvrigt godt sige, at det, der står om de helt unge i Socialdemokraternes forslag, er utrolig parallelt med det, der står i regeringens forslag om ungdomsydelse. Og derfor er det al-